
S L E N G K O T P R E V A J A L S K I I Z Z I V V R O M A N U V A R U H V R Ž I

Simon Zupan
(Univerza v Mariboru, Slovenija)

Prispevek obravnava izzive pri prevajanju slenga v romanu *Varuh v rži*. V analizo je zajet uvodni odstavek v treh različnih slovenskih prevodih (1966, 1990, 2002) romana J. D. Salingerja. V uvodnem delu prispevka so predstavljene poglobitve značilnosti romana, vloga, pomen ter problematika prevajanja slenga. Primerjava izbranih primerov je pokazala, da je v prvem slovenskem prevodu prevajalka pri prevajanju slengizmov uporabljala višje jezikovne registre, avtor obeh novejših prevodov pa je uporabljal tudi nižje pogovorne registre in slovenske slengizme.

Ključne besede: J. D. Salinger, slengizem, prevodni premik, stilistika

UVOD

Varuh v rži je najbolj znano delo ameriškega pisca J. D. Salingerja (1919–2010), ki je kmalu po izidu postalo del kanona svetovne književnosti. O priljubljenosti romana pričajo številni ponatisi izvirnika ter prevodi v tuje jezike, navsezadnje tudi dva različna večkrat ponatisnjena prevoda v slovenščino. Kritiki ob eksistencialnih vprašanjih, ki jih načinja roman, izpostavljajo tudi jezik, slengovsko angleščino New York Cityja iz obdobja po koncu druge svetovne vojne, ki jo uporablja prvoosebni pripovedovalec. Sleng je izziv tudi za prevajalce, saj morajo pri prevajanju iskati rešitve za diskurz, ki ga ne zaznamujeta le druga kultura in sociolekt, temveč tudi zato, ker se hitro spreminja. V prispevku so obravnavani prevodi slengizmov v

* simon.zupan@um.si

CC-BY-SA, besedilo © Zupan, 2024

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 Mednarodna.

Hieronymus 1-2, 2024, 55–66, <https://doi.org/10.18690/hieronymus.9.1-2.55-66.2024>

uvodnem odstavku *Varuha v rži*. V uvodnem delu prispevka so predstavljene poglobitve značilnosti romana in slenga, v nadaljevanju pa so obravnavani izbrani primeri iz dveh slovenskih prevodov romana.

O ROMANU

Salinger je dele romana v *New Yorkerju* prvič objavil v prvi polovici 40. let 20. stoletja, v integralni obliki pa je roman izšel leta 1951. Osrednji protagonista romana je najstnik Holden Caulfield, ki po izključitvi iz šole v prvi osebi opisuje svoje tridnevno pohajkovanje po New Yorku. V ospredju je Holdnov konflikt z zlaganim svetom odraslih, zaradi česar kritiki roman pogosto primerjajo s Twainovimi *Prigodami Huckleberryja Finna* (prim. Graham 2007: 41). Bralci so roman kmalu po izidu dobro sprejeli, tako da je kmalu postal eno najbolj prodajanih in najpogostejše izposojenih del, prevedeno tudi v vrsto drugih jezikov. Še pred dobrim desetletjem se je po svetu letno prodalo skoraj četrto milijona izvodov romana (Alsen 2008: 146). Roman je bil deležen tako pozitivnih kot negativnih kritik, vključno s cenzuro zaradi domnevno »obscenega jezika, nazornega prikazovanja spolnosti in neprimernosti za mlade« (Smith 2021: 153). Večina kritikov se strinja, da je ena od odlik romana Holdnov idiolekt, ki po eni strani določa njegovo identiteto, po drugi strani pa dobro odslikava jezik najstnikov v takratnem New Yorku. Omenjena opažanja je povzel Costello (1959), ki je že kmalu po izidu napovedal, da Salingerjev roman »v prihodnjih desetletjih ne bo predmet proučevanja zgolj kot literarno delo, temveč tudi kot prikaz najstniškega jezika v 50. letih 20. stoletja« (172).

Roman je bil do danes preveden v več kot 30 jezikov (Graham 2007: xi), vključno s slovenščino. Prvi prevod Milke Mirtiĉ-Saje je pod naslovom *Igra v rži* (Salinger 1966) izšel desetletje in pol po izvirniku. Leta 1990 je bil pod naslovom *Varuh mlade rži* (Salinger 1990) objavljen nov prevod Borisa Jukiĉa, ki je leta 2002 izšel še v posodobljeni različici s spremenjenim naslovom, *Varuh v rži* (Salinger 2002) in bil kasneje štirikrat ponatisnjen (2005; 2006; 2011 in 2014). Dva različna prevoda in več ponatisov kaže, da se je roman uveljavil v slovenskem prostoru. Slednje potrjuje tudi več znanstvenih razprav o romanu, objavljenih v slovenskem prostoru. Darja Mazi Leskovar je tako v več razpravah (1999, 2010, 2011) obravnavala literarnozgodovinske vidike in položaj romana v ameriškem literarnem sistemu. V primerjavi s

predhodnimi deli je Salinger z romanom po njenem mnenju po eni strani nadaljeval tradicijo mladinske literature, po drugi pa zaradi številnih novosti napovedal razvoj sodobnega mladinskega romana (Mazi Leskovar 2010: 32). S prevodoslovne perspektive velja izpostaviti razpravo Silve Bratož (2004), v kateri je oba slovenska prevoda s slogovnega vidika primerjala s srbohrvaškim in italijanskim. Kot je pokazala njena analiza izbranih primerov, sta slovenska prevoda slogovno nekoliko šibkejša od italijanskega in še posebej srbohrvaškega, kar pripíše predvsem temu, da se prevajalci niso dovolj zavedali pomena slogovnih prvin v izvirniku (Bratož 2004: 103).

SLENG IN PREVAJANJE SLENGA V *VARUHU V RŽI*

Sleng v strokovni literaturi velja za nejasen in izmuzljiv pojem, ki se pogosto prekriva z drugimi socialnimi zvrstmi, zato se mu nekateri jezikoslovci celo izogibajo ali ga problematizirajo (Thorne 2010: 489). Praviloma označuje govorjeni diskurz družbenih skupin v urbanih okoljih, ki se v jezikovni rabi zavestno odmikajo od standardne ali knjižne zvrsti oz. jezikovnih norm. Prvotno so tovrstne sociolekte uporabljali ljudje z družbenega roba, denimo člani hudodelskih skupin (sleng se je tako prekrival z argojem), danes pa sleng velja za interesno govorico mladostnikov (ibid., 491), tudi v slovenskem prostoru (Toporišič 2000: 25). Od normiranega jezika se loči tako skladenjsko kot glasoslovno, še posebej pa po leksikalni plati, saj je za sleng značilno, da govorci besedam spreminjajo ali pripisujejo nove denotativne in konotativne pomena. V angleščini tako denimo beseda *sick* (sl. bolan oz. bolehen), ki je imela prvotno negativno konotacijo, kot slengizem dobi nasproten pomen in pozitivno konotacijo (Thorne 2010: 492). Govorci v ta namen uporabljajo različne besedotvorne postopke. Značilna je tudi raba kletvic, žargonskih in tabuiziranih besed. Prav zato Sornig sleng imenuje tudi jezik »kljubovanja« (Sornig 1981). Ker gre za govorico mladostnikov v urbanih okoljih, se sleng hitro spreminja in ima posledično »kratko življenjsko dobo« (Wardhaugh 2006: 211).

Navedeno se ujema tudi z večino ugotovitev v razpravah, ki obravnavajo sleng v *Varuhu v rži*. Donald P. Costello (1959) je tako že kmalu po izidu romana ugotovil, da je Salinger sleng v svojem romanu uporabljal premišljeno: ko je Holden v vlogi prvoosebnega pripovedovalca in naslavlja bralca, je slenga zelo malo; v dialogih z vrstniki pa ga je pričakovano bistveno

več, še posebej, kadar se pripovedne osebe denimo razburijo ali razvnamejo; v takem primeru se denimo ista kletvica na eni strani romana ponovi tudi sedemkrat (Costello 1959: 176). Costello ob tem podčrta mnogopomenskost Holdnovih slengizmov, kar ponazori s primerom besede *crap*, ki jo Holden uporabi v sedmih različnih pomenih, odvisno od konteksta (ibid.). Yazdanjoo idr. (2016) so s pomočjo korpusne analize ugotavljali glavne slogovne značilnosti romana in ugotovili, da so še posebej ponovitve besednih zvez kot tudi istih skladijskih vzorcev del Holdnove identitete, »jezik pa je njegova pištola, s katero strelja na zanj zlagane ljudi« (2016: 15). Loreta Ulvydienė in Brigita Abramovaitė sta šli še korak dlje in v litovskem prevodu analizirali domnevno vse slengizme (skoraj 2200 primerov). Ugotovili sta, da je litovski prevajalec uporabljal pet strategij za njihovo prevajanje, pri čemer je v približno tretjini primerov uporabljal kompenzacijo (705 primerov), malo redkeje dobesedni prevod (677), v nekaj manj kot petini primerov je omilil izhodiščne ostre (npr. vulgarne) slengizme (391) oz. jih izpustil (385), v manjšem delu (39) pa je poiskal kulturne ustreznice (Ulvydienė in Abramovaitė 2012: 102). Svetlana Jakimovska (2020) je na podoben način kvalitativno obravnavala prevodne premike v makedonskem prevodu romana. Ob strategijah, ugotovljenih v litovskem prevodu, avtorica v makedonskem posebej izpostavi višanje jezikovnega registra ter posege v fonološke in skladijske značilnosti izvirnika, čeprav prevajalki hkrati priznava, da je njen podpis »dobro viden« in se je prevajanja lotila sistematično (Jakimovska 2020: 54).

PRIMERJAVA IZVIRNIKA IN TREH SLOVENSKIH PREVODOV

V nadaljevanju bomo primerjali drugi del uvodnega odstavka romana *Varuh v rži* s prevodom Milke Mirtič-Saje in prvo ter drugo različico prevoda Borisa Jukića. Najprej si oglejmo angleški izvirnik, ki je naratološko zastavljen *in medias res* in bralca v prvi povedi prek prvoosebne pripovedi postavi v vlogo poslušalca monologa oz. v navidezen dialog s Holdnom. Potem ko Holden uvodoma pove, o čem ne bo pripovedoval, ker ne želi biti klišejski, v drugem delu odstavka napove, kaj bo tema pripovedi in obenem predstavi svojega brata (Salinger 1951: 3-4):

Besides, I'm not going to tell you my whole goddam autobiography or anything. I'll just tell you about this **madman stuff** that happened to me around last Christmas just before I got pretty run-down and had to come out here and take it easy. I mean that's all I told D.B. about, and he's my brother **and all**. He's in Hollywood. That isn't too far from this crumby place, and he comes over and visits me practically every week end. He's going to drive me home when I go home next month maybe. He just got a Jaguar. **One of those little English jobs** that can do around two hundred miles an hour. It cost him damn **near four thousand bucks**. He's got **a lot of dough**, now. He didn't use to. He used to be just a regular writer, when he was home. He wrote this terrific book of short stories, *The Secret Goldfish*, in case you never heard of him. The best one in it was "The Secret Goldfish." It was about this little kid that wouldn't let anybody look at his goldfish because he'd bought it with his own money. **It killed me.**

Kot je mogoče hitro opaziti, je uvodni odstavek imitacija Holdnovega toka zavesti in pogovornega najstniškega jezika. Nižja raven formalnosti se v angleškem izvirniku denimo oblikoslovno kaže v rabi krajših namesto daljših glagolskih oblik (npr. *I'm, that's, isn't*), skladenjsko v prirednih nizih (kratkih) stavkov, ki jih povezuje veznik *and*, leksikalno denimo v rabi kletvic (*goddam*) in nižjepogovornega besedišča, kot sta denimo pridevnika *crumby* ali *pretty*, pri čemer je slednji uporabljen kot prislov; ali frazemih, kot je *take it easy*, če omenimo nekatere. Drug pokazatelj so izrazi, označeni s krepko pisavo, ki niso samo del nižjega jezikovnega registra, temveč praviloma sodijo med slengizme. Prvi tak primer je besedna zveza *madman stuff*. *Stuff* je samostalnik splošnega pomena, ki po definiciji v angleščini lahko nadomesti katerikoli drugi samostalnik (npr. stvar, zadeva, reč), ki ga govorec »ne zna ali ne želi imenovati« (Partridge in sod. 2008: 628). Učinek neformalnosti okrepi pridevnik *madman* (dobesedno: norec), s katerim Holden opiše dogajanje, ki mu je bil priča. Tudi sintagma *and all* je pomensko prazna in ima podobno funkcijo kot slovenski »in to«, ki poudari in razširi pomen naštetega. Tudi samostalnik *job* v sintagmi *one of those English jobs* ima več pomenov, vključno s sinonimom za avtomobil (Partridge in sod. 2008: 369), kar ustreza tudi danemu kontekstu in avtomobilu Holdnovega brata; v besedni zvezi. V istem odstavku sta krepko zapisana še dva ustaljena slengovska izraza za denar: *buck*, slengovski izraz za ameriški dolar (ibid. 79) in *dough* kot splošnejši izraz za denar. Zanimiv je primer sintagme *It killed me*, ki je Holdnu zelo pri srcu. V njenem jedru je glagol

kill, čigar dobesedni pomen je »ubiti« in ima negativno konotacijo; dejansko pa gre za značilen slengizem, ki ima, nasprotno, pozitivno konotacijo in z njo Holden pove, da ga je nekaj ali nekdo nasmejal (Graham 2007: 47); v danem primeru Holden z njo izrazi navdušenje nad knjigo svojega brata (v smislu: *crkniti* ali *pobрати nekoga od smeha*, *režati se*).

V naslednjem odstavku je prevod zadevnega dela prvega odstavka iz leta 1966 (Salinger 1966: 5-6):

Razen tega, ti nočem praviti vse svoje preklete avtobiografije ali kaj podobnega, povedal ti bom samo tiste **prismodarije**, ki so se mi pripetile okrog lanskega božiča, prav preden me je pošteno zavrtelo in sem moral priti sem, da bi si odpočil. Mislim, da sem vse to že povedal D. B. – in ta je moj brat **in tako dalje**. Je v Hollywoodu. To ni daleč od tega prekletega kraja, zato prihaja pravzaprav vsako soboto in nedeljo sem na obisk. Mogoče me bo prihodnji mesec odpeljal z avtom domov. Pravkar je kupil jaguarja. **Eno tistih angleških koret**, ki lahko napravijo dvesto milj na uro. In veljal ga je, prekleto, **blizu štiri tisoč dolarjev**. Zdaj **kar dobro služi**. Včasih pa ni. Takrat, ko je bil še doma, je bil samo naveden pisatelj. Če nisi še nikoli slišal zanj, napisal je tisto knjigo perfektnih novel »Skrivnostna zlata ribica«. Najboljša med njimi je bila »Skrivnostna zlata ribica«. Zgodba o majhnem mulcu, ki ni nikomur hotel pokazati svoje zlate ribice, ker jo je kupil z lastnim denarjem. **Bomba!**

Iz krepko zapisanih delov je razvidnih več prevodnih premikov pri slengizmih. Besedno zvezo *madman stuff* je tako prevajalka prevedla s *prismodarijami*. Čeprav omenjeni izraz vsebinsko povzame pomen izhodiščne besedne zveze v smislu, da gre za nekaj, kar je »neumno, nespametno sploh« (SSKJ), pa je opazen dvig jezikovnega registra, saj se zdi v slovenščini malo verjetno, da bi omenjeni samostalni spontano uporabil najstnik. Pri besedni zvezi *in tako dalje* opaznejših sprememb ni. Se pa premik v registru ponovno pojavi pri *angleški koreti*, še posebej z današnje perspektive, saj *koreta* označuje »staro, slabo vozilo, zlasti avtomobil« (SSKJ). Pri slovarskem geslu je obenem navedeno, da je to v slovenščini slabšalen izraz. Ker v izvirniku Holden uporabi prilastek *little* (majhen) in prek slengizma ljubkovalen splošni izraz, ko govori o istem avtomobilu, ob tem pa poudari njegovo zmogljivost, iz Holdnovih besed izhaja spoštovanje do bratovega avtomobila. Prevod ima tako v tem delu v slovenščini nasproten učinek od izvirnika. *Buck* je prav tako slengovski, neformalni izraz za ameriški dolar. Ker gre za konkretno realijo iz drugega kulturnega kroga, neposredne

slengovske prevodne ustreznice v slovenščini ni, zato je prevajalka izbrala knjižni izraz *dolar*, ki je vsebinsko sicer ustrezen, viša pa Holdnov jezikovni register. Prevajalka je imela več manevrskega prostora pri besedi *dough*, splošnim izrazom za denar, ki je univerzalna kulturna realija in zanjo praviloma obstajajo slengovske različice tudi v drugih jezikih. Zanimivo je, da se prevajalka kljub temu ni odločila za prevod izhodiščne samostalniške strukture z drugo, ciljno, temveč je namesto tega izbrala glagolsko s *kar dobro služi*, pri čemer je tudi tu očiten dvig ravni formalnosti. Drugače je s stavkom *It killed me*, ki ga je prevajalka prevedla z vzklikom *Bomba!*, ki kot dinamična ustreznica učinkovito prenese čustveni element v izhodiščni ubeseditvi, pri čemer je ta zaradi (sicer nujnega) klicaja celo bolj izrazit kot v izvirniku.

Boris Jukić je isti odstavek prvič prevedel tako (Salinger 1990: 5-6):

Sicer pa vam tako ne mislim pripovedovati svojega prekletega življenjepisa ali kaj jaz vem. Povedal vam bom **stvari**, ki sem jih doživljal okrog božiča, malo preden sem pristal čisto na dnu in sem se moral zateči sem, da si opomore. Noro je bilo. Hočem reči, vse to sem že pripovedoval D.B.-ju, on pa je moj brat **in sploh**. Živi v Hollywoodu, kar ni tako daleč od tega prhlenega gnezda, in me vsak konec tedna obišče, pravzaprav. In če me prihodnji mesec odpustijo, me bo peljal domov. Ni dolgo, kar je kupil jaguarja. **Tako angleško stvarco**, ki vam potegne tudi tristo na uro. Vraga, saj je dal zanjo skoraj **štiri tisoč čukov**. **Cvenka** mu zdaj ne manjka. Pa ni bilo vedno tako. Svoj čas, ko je bil še doma, je bil čisto navaden pisatelj. Če še ne veste, napisal je tisto strašno zbirko pripovedk *Skrivnost zlate ribice*. Najboljša med njimi je „Skrivnost zlate ribice“. O fantku, ki ni nikomur dovolil, da bi pogledal njegovo zlato ribico, ker jo je kupil z lastnim denarjem. **To me je usulo**.

Opazimo lahko, da je samostalniški *stuff* preveden s slovensko ustreznico *stvari*, ki ima v ciljnem jeziku vsebinsko in funkcijsko podoben učinek kot v izhodiščnem tekstu; je pa opazen premik izpust prilastka *madman*, s katerim v izvirniku Holden kvalificira svojo izkušnjo, v prevodu pa je ta posledično predstavljena nevtrarno. Sintagma *in sploh* je prav tako slovenska ustreznica izhodiščne besedne zveze *and all*. V primerjavi s prevodom Mirtič-Saje je mogoče opaziti natančnejše upoštevanje izhodiščnega registra pri besedni zvezi *tako angleško stvarco*, ki se precej bolj ujema z imitacijo govorne besede v izvirniku. Nekaj podobnega lahko ugotovimo tudi pri slengizmih *bucks* in *dough*, kjer prevajalec prav tako poseže po bolj

pogovornih izrazih *čukov* ter *cvenka*. Pomenska nenatančnost se pojavi le pri rabi samostalnika *čuk*. Ta je nekoč sicer označeval »zlatnik, goldinar« (SSKJ), že vsaj nekaj desetletij pa je pogovorni izraz za tisočaka (podobno kot *jurja*); posledično bi bila bolj smiselna in verjetna ubeseditvev *skoraj štiri čuke*. Pri *cvenku* te težave ni. Bolj nenavadna je prevodna rešitev *To me je usulo*, s katero je prevajalec prevedel stavek *It killed me*, ki v slovenščini nima jasnega pomena, saj ne temelji na ustaljenem frazemu, hkrati pa se zdi, da ima zaradi osnovnega pomena glagola *usuti* prej negativno kot pozitivno konotacijo. Zdi se, da prevajalec tako bodisi ni ugotovil vseh pomenskih odtenkov izvirnika, bodisi je imel težave z njihovo ubeseditvijo v slovenščini.

V posodobljenem prevodu je Boris Jukić delno posegel tudi v slengizme v prvem odstavku (Salinger 2002: 5-6):

Sicer pa vam tudi ne mislim pripovedovati vsega svojega prekletega življenjepisa ali kaj jaz vem. Povedal vam bom samo te **nore stvari**, ki sem jih doživljal okrog božiča, malo preden sem pristal na dnu in sem se moral zateči sem, da pridem k sebi. Mislim, vse to sem že pripovedoval D. B.-ju, on pa je moj **brat in to**. Živi v Hollywoodu, kar ni tako daleč od tega prhkega gnezda, in me obišče vsak konec tedna. Če me prihodnji mesec odpustijo, me bo peljal domov. Pred kratkim je kupil jaguarja. To je **angleška stvarca**, ki ti potegne tudi tristo na uro. Vraga, saj je dal zanjo skoraj **štiri tisoč čukov**. Zdaj mu ne manjka **keša**. Pa ni bilo vedno tako. Svojčas, ko je bil še doma, je bil samo navaden pisatelj. Če še ne veste, napisal je tisto strašno zbirko pripovedk *Skrivnost zlate ribice*. Najboljša med njimi je *Skrivnost zlate ribice*. O fantku, ki ni nikomur dovolil, da bi pogledal njegovo zlato ribico, ker jo je kupil z lastnim denarjem. **To me je usulo**.

Kot je mogoče ugotoviti, je pri prvi označeni besedni zvezi *nore stvari* dodal prilastek, ki je umanjkal v prvi različici prevoda; hkrati je besedno zvezo *and all* tokrat prevedel kot *in to*, ki je prav tako ena od uveljavljenih slovenskih ustreznicev angleškega izvirnika. Pri *angleški stvarci* sprememb ni, prav tako ne pri besedni zvezi *štiri tisoč čukov*, kljub njeni pomenski nejasnosti, omenjeni zgoraj. Lahko pa opazimo posodobitev z vpeljavo novega slengizma *keš*, ki se je v času izdaje posodobljenega prevoda v slovenskem prostoru pojavljal tudi v publicističnih besedilih (Gigafida). Velja opozoriti, da je prevajalec v posodobljeni različici prevoda kljub pomenskimi nejasnostim, opisanim zgoraj, ohranil tudi stavek *To me je usulo*.

ZAKLJUČEK

Primerjava treh različic slovenskega prevoda uvodnega odstavka v romanu *Varuh v rži* je potrdila, da so slengizmi v literarnih besedilih trd prevajalski oreh. Razlogov je več. Prvi je, da mora prevajalec pri slengizmih najprej ugotoviti vse njihove pomenske odtenke v izhodiščnem jeziku in kulturi, kar ni preprosto, še posebej, če so oddaljeni v času in prostoru. Naslednji izziv je iskanje ustreznih prevodnih rešitev zanje, kar je prav tako izziv, saj neposrednih prevodnih ustreznic pogosto ni, pri čemer je treba upoštevati posebnosti ciljnega jezika in kulture in navsezadnje jezikovne norme. Navedeno se kaže pri prvem prevodu Milke Mirtič-Saje iz 60. let prejšnjega stoletja, v katerem je pri prevajanju slengizmov opazna raba višjih jezikovnih registrov oz. knjižnega jezika. To je mogoče po eni strani pripisati dejstvu, da je bilo sodobnim prevajalcem v primerjavi z današnjim časom na voljo bistveno manj jezikovnih pripomočkov in virov tako za razčlenjevanje nestandardne angleščine kot ubesedovanje sociolektov v slovenščini. Če sodimo po slovenski izvirni in prevodni literarni produkciji v 60. letih, je bila dodatna težava, da je bila v tem obdobju zadržanost do rabe pogovornega jezika v njej v splošnem večja kot danes¹. Spremenjen odnos do rabe pogovornega jezika je mogoče opazovati na primeru prevedkov angleškega slengizma *bucks*, ki se je v manj kot pol stoletja od knjižnih *dolarjev* v prevodu Borisa Jukića prek *čukov* spremenil v *keš*, kar dokazuje, da je postala raba pogovornih jezikovnih registrov pri prevajanju slengov precej bolj sprejemljiva. Tri različne jezikovne preobleke »iste« besede dokazujejo živost jezika, obenem pa opozorijo na staranje prevodov, še posebej tistih, v katerih se uporablja govorjeni jezik.

VIRI IN LITERATURA

- ALSEN, Eberhard, 2008: *The Catcher in the Rye*. V: BLOOM, Harold (ur.): *J. D. Salinger*. New York: Infobase Publishing. 145–174.
 BLOOM, Harold, 2008: Introduction. V: BLOOM, Harold (ur.): *J. D. Salinger*. New York: Infobase Publishing.

¹ To je mogoče sklepati tudi iz javnih razprav o normiranju slovenskega jezika po drugi svetovni vojni, ko so vidne javne osebnosti s področja kulture, kot je bil Josip Vidmar, še v 50. letih zagovarjale celo izrazito puristična načela v jezikovni politiki (prim. Popič 2023: 499).

- BRATOŽ, Silva, 2004: A Stylistic Analysis of Four Translations of J. D. Salinger's *The Catcher in the Rye*. *ELOPE* 1/1-2. 95–104.
- COSTELLO Donald P., 1959: The Language of 'The Catcher in the Rye': *American Speech* 34/3. 172–181.
- DALZELL, Dom, TERRY, Victor (ur.), 2008: *The Concise New Partridge Dictionary of Slang and Unconventional English*. London: Routledge.
- GIGAFIDA. <http://www.gigafida.net>.
- GRAHAM, Sarah, 2007: *J.D. Salinger's The catcher in the rye*. London: Routledge.
- JAKIMOVSKA, Svetlana, 2020: Translation of Slang: *The Catcher in the Rye* by Salinger in Macedonian. *Vestnik za tuje jezike* 12. 43–56.
- MATTIELLO, Elisa, 2009: Difficulty of Slang Translation. V: CHANTLER, Ashley, DENTE, Carla (ur.): *Translation Practices: Through Language to Culture*. Amsterdam: Rodopi. 65–84.
- MAZI-LESKOVAR, Darja, 1999: Raznolikost perspektiv v ameriškem realističnem mladinskem romanu. *Otrok in knjiga*. 67–74.
- MAZI-LESKOVAR, Darja, 2010: Varuh v rži in ameriški mladinski roman. *Otrok in knjiga*, 37/77. 20–33.
- MAZI-LESKOVAR, Darja, 2011: Varuh v rži in ameriški mladinski roman do leta 1970. *Otrok in knjiga* 38/81. 38–50.
- POPIČ, Damjan, 2023: Prevajalci o jeziku. V: POKORN, Nike K., GROŠELJ, Robert, MIKOLIČ JUŽNIČ, Tamara (ur.): *Zgodovina slovenskega literarnega prevoda I: Pregled zgodovinskega razvoja*. 1. izd. Ljubljana: Založba Univerze; Cankarjeva založba. 495–508.
- SALINGER, J. D., 1951: *The Catcher in the Rye*. New York: Modern Library.
- SALINGER, J. D., 1966: *Igra v rži*. Prevod: Milka Mirtič-Saje. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- SALINGER, J. D., 1990: *Varuh mlade rži*. Prevod: Boris Jukić. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- SALINGER, J. D., 2002: *Varuh v rži*. Prevod: Boris Jukić. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- SLOVAR SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA (SSKJ), www.fran.si.
- SMITH, Anna Marie, 2012: Censorship in the Rye. V: DROMM, Keith in SALTER, Heather (ur.): *The Catcher in the Rye and Philosophy*. Chicago: Open Court. 153–164.
- SORNIG, Karl, 1981: *Lexical Innovation: A Study of Slang Colloquialisms and Casual Speech*. Amsterdam: Benjamins.
- THORNE, Tony, 2010: Slang. V: MALMKJÆR, Kirsten (ur.): *The Routledge Linguistics Encyclopedia*. Abingdon: Routledge.
- TOPORIŠIČ, Jože, 2000: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.
- ULVYDIENĚ, Loreta, ABRAMOVAITĚ, Brigita, 2012: Literary Style in Translation: Slang in J. D. Salinger's *The Catcher in the Rye*. *Kalbų studijos* 20. 100–108.

- WARDHAUGH, Ronald, 2006: *An Introduction to Sociolinguistics*. Malden: Blackwell Publ.
- YAZDANJOO, Morteza, GHORBAN SABBAGH, Mahmoud Reza, SHAHRIARI, Hesamoddin, 2016: Stylistic Features of Holden Caulfield's Language in J. D. Salinger's *The Catcher in the Rye*: A Corpus-Based Study. *English Studies* 97/7. 763-778.

SLANG AS A TRANSLATION CHALLENGE IN *THE CATCHER IN THE RYE*

Summary

The Catcher in the Rye by J.D. Salinger is a renowned work of American literature, known for its existential themes and the use of New York City slang from the post-World War II era. Slang poses challenges for translators, not only due to cultural and sociolect differences but also because it rapidly evolves. This paper examines translation solutions for slang elements in the introductory paragraph of *The Catcher in the Rye*.

The novel features Holden Caulfield, a teenager who describes his three-day journey in New York City, challenging the adult world's phoniness. Critics have highlighted the use of slang in the novel, which reflects the language of 1950s New York City youth. Slang's multifaceted nature in the text presents translation challenges.

The paper compares three Slovenian translations of the novel's opening paragraph, analyzing how slang is handled in each version. It focuses on slang elements such as idioms, informal vocabulary, and expressions. The first translation by Milka Mirtiĉ-Saje was published in 1966, followed by Boris Jukiĉ's 1990 translation and a revised version in 2002.

The analysis reveals variations in translation strategies. In the 1966 translation, some slang elements are translated neutrally, losing the original tone. The 1990 version attempts to capture more informal language but introduces some unnatural expressions. The 2002 revision improves the use of slang and introduces contemporary terms like *keš* (cash), which reflects the evolving nature of slang (in translation).

In conclusion, translating slang presents challenges in preserving the original tone and meaning while adapting to the target culture. The study highlights the importance of considering the evolving nature of slang and the translator's role in capturing the authenticity of the source text in the target language.
